ад
химандриту
говештенија
Страгарима.

...сваки дан осим недељних и праз-
...ава.
...у Србији: на годину 120 гр.,
...сеци 60 гр., на 3 месеца 30 гр. ч.;
...странији: на годину 17 фор. и 76
...ез штемпларине.

ВИДОВ ДАН

За огласе плаћа се по 2 гр. чарш. од врсте за три пута.
Ненаплаћена писма примају се само од дописника и шиљу се на редакцију; а пренумерацију у наплаћеном писму прима администрација. Рукописи се не враћају.

БРОЈ 214. У УТОРНИК 22. НОВЕМБРА 1863. ГОДИНА VI.

У Београду, 22. Новембра.

Доцнији историописци по свој прилици ће за деветнаести век казати да су га покретале велике идеје.

Ми, који живимо у радионици, где сувремени свет свршује послове своје, видимо наравно где се по нешто појављује, чујемо где појединце чекић удара, и опажавамо где се по нешто и сврши то овде то онде. Но истом онај, који из далека погледа и промишља, моћи ће да увиди, да то све произлази једно из другога, да је све правилно и у реду.

Међу тим и ми, сувременици, већ виђамо величанствене моменте, из којих се може да закључи на догађаје веома велике.

Врло знаменит знак томе је прво што се једнако чују и једнако поричу, а опет и једнако понављају гласи о скупљању војске на галичкој граници, и што глас да и Аустрија покреће тамо војску изгледа сад по готову као свршена ствар.

Ваља се сетити да Европу не вежу више скоро никакви уговори; ваља пред очима имати да данас ни једна велика сила не погледа ни на шта до само на се. Пошто страшни они преврати, који су се у Европи збили од 1789 до 1815, збрисаше се уговорима од 1815, цело је стање у нашој страни света почивало на овим уговорима: али тих уговора нема више!

Али је ласно увидети да нови одношаји изискују и нове услове. Аустрија није више сила ни италијанска ни немачка, па за што да је и словенска, можда ће у понеким круговима помислити? Начело народности не могу само Италијани или само Немци као у закупу држати, а презирати ово начело значи подсећи корен својој сопственој моћи. Овако дакле узимајући ствари моћи ћемо да разумемо што оно „Журнал д. СПтрбг.“ рече да ће се Русија од сад управљати само по својим интересима.

Покрети на галичкој граници можда су само претеча великој драми, а многе околности показују да је то веома вероватно.

Но можда је још знатнији знак времена што берлински владини органи, као што ће читаоци ниже видети, изјављују да је *угарско питање међународно.* Нису ли можда северни дворови поделили међу собом улоге: „ти узми пољско а ја ћу угарско питање“?

Наравно, одређи се не може да су и прагматичка санкција а и други још старији уговори међу Угарском и владалачким домом аустријским били под гарантијом и учешћем Европе: Фридрих Велики такође је признао прагматичку санкцију. Али ако би угарско питање постало међународно, онда већ није више чисто аустријско нити се може решити само у смислу аустријскоме. Међународно питање мора да се реши по интересима европским, а ко зна да ли би онда аустријски и европски интереси били једни исти?

Могућно је да ово ново европско питање нема непосредно у себи никакве погибије, али је — ту треба да смо на чисто — веома озбиљно и доиста у ствари, а истом ће онда са свом важношћу својом искрснути, кад Голуховскога поступци изазову питање пољско. У угарском питању не мање ће интереса имати Италија као и Пруска и Русија, а то нас уверава да питање ово не ће престати бити питањем за три суседне силе, ако би међу Бечом и Пештом и дошло до измирења.

Но што се овим поводом, као што ниже показујемо, говори, то су за сада истина само речи, али речи су не први већ други производ човечијег ума: пре речи иду мисли; а кад мисао већ производи речи, онда ствар не може да се истисне из тока светске историје.

Велик је заиста прозор, који нам се отвора на будућности Европе: крозањ видимо све нешто ново па не можемо одмах да распознамо, али на жалост то добија све више живота, у колико га дуже погледамо и замишљени разматрамо.

Веома је могућно да онај, који је први огласио идеју народности, није могао ни да види ни да премери каква ће голема замашаја бити; прво је можда мислио да ће она имати њему да служи, а после мораде он да служи њојзи: та се идеја пак сада истом зачела, а кад се развије направиће у Европи ствари са свим друкчије. Тако у човечијем животу бива често: онај што пронађе парну силу ни мислио није да ће се њом земља претворити у мален круг; онај што пронађе електрички телеграф за цело ни мислио није да ће њим нестати безмерне даљине атланскога океана: све постаје велико истом кад се развије. Идеја је народности већ починила чудеса, али великих ствари истом ће да произведе: она ће Европу подићи на основима новим.

Знакова томе већ имамо! —

ПОГЛЕД ПО СВЕТУ.

Које што последњих дана одоцнише се поште, које пак што за ово два дана због празника лист нам не изађе, накупило се данас повише политичких новости, међу којима има и доста веома значајних.

У Бечу се нешто осећају узнемирени. Од неколико дана проносе се гласи да многа руска војска иде к северо-истоку а нарочито да се скупља према граници аустријској, а исто тако и да пруска војска предузима нека покретања, па тога ради и аустријска је влада почела опремати војску како у Галицију и Ердељ, тако и на ново у Чешку. Ово је 16. ов. м. и један народни заступник помињао на доње-аустријском сабор, показујући и тиме како Аустрија због политике, којом влада поступа, стоји зло. Официозни *„Вин. Журнал“* а исто тако и „Вин. Абдпост“ кажу да су ти гласи неистинити, али им је то казивање тако празно, да нико не ће да им поверује. Берза се особито застравила, а „Пест Лојд“ каже изреком да јој овај страх није са свим на празно, јер и у самом Бечу наређени су квартири за војску, која путује у поменуте крајеве. „Шлез. Цтг.“ пише да су по дипломатским круговима веома неспокојни због поступка Русије. Кажу на име да се ишчекује неки распис кнеза Горчакова, у ком ће казано бити да је порта погазила уговоре а силе уговорнице кривиће се да отоманску владу у томе потпомажу. Као претечу овог расписа сматрају некидашњи чланак „Журнала д. СПтр.“, у ком је речено да ће Русија од сад имати у виду само своје традиционалне симпатије, а овима дају смисао такав, да се распростиру не само на једноверце но и на све саплеменике руске, па ту највише имају у виду Русине у Галицији и Угарско.

Значајна је у том погледу једна изјава у „Ген. К-цији“ од 18. ов. м. Устајући на име противу страних листова, који доказују да се власти у Галицији заплећу у коварства против Русије, примећава: „Свака влада мора брижљиво да избегава ободравати агитације по туђој земљи. Аустрији је у том погледу савест чиста. Кад би се то могло рећи и за друге владе, одмах би нестало агитација, које иду на то да начине да свет мора да верује да има галичког питања. Влада ће умети да предузме средства, која ће моћи да предупреде да то питање не искрене.“ Но међу тим као да ће ипак да искрсне, па с њим уједно и питање угарско. „Час“ на име пише да је у овај мах француска влада у живом послу с Аустријом, и то због Галиције и Угарске, јер „ту је — вели — удица европске политике.“ А пруски официозни листови почели су од неко доба веома претресати угарско питање, представљајући га као међународно. Помињу на име сатмарски мир од 1711 год., који је Карло VI. закључио с пристаоцима Ракоцијним под гарантијом Енглеске и Холандије, за тим прагматичку санкцију, 10-ти законски чланак од 1790, управо све, што је угарски сабор год. 1860 навео да одбрани земљи самосталност. Поред тога доказују да су све оне велике револуције, што за ово 300 година биваше у Угарској, уједно и борбе протестантизма, који је мађарском народу најмилија вера, противу католицизма, који се бечком владом на силу подржава, па на основу тога Пруска већ и као протестанска држава има основа да се заузима за ствар угарску. Што с аустријске стране пре пет година доказиваху да је Угарска, укинувши 2. Апр. 1849 прагматичку санкцију, изгубила своја уставна права; на то пруски листови веле да је Аустрија кроз две стотине година заборављајући на дужности, које има према Угарској, тиме Угарску разрешила да се не мора ње држати. Из свега овога изводе да Аустрија не може сама расправљати угарско питање, но исто мора да се преда суду европском. Све ово је по доказ да Аустрија још не стоји чисто са својим одношајима према спољашњости, а „Телеграф“ хоће да зна да међу Пруском и Русијом има договор по ком би се Аустрија имала поцепати или друкчије говорећи поделити, а то покварити не би могао нико, само ако се њих две уздрже чврсто. „Русија би — пише даље „Телеграф“ — по том договору, који је — мимогред речено — произашао од Бизмарка, узела Галицију, Угарску и словенске провинције аустријске, а Пруска некадашње земље немачког савеза, што су још остале под Аустријом. Трст, Истрија и Далмација имале би припасти Италији. Овом радикалном променом политичке средотеже у Европи — завршује поменути лист — и решењу источног питања прибавила би се основа са свим друкија, од садашње много различнија!“ Остављајући на страну да ли доиста постоји овај договор, али ипак одређи се не може да се спремају неки велики догађаји. А „Алг. Цтг.“ пише да у Русији тврдо држе да ће се на пролеће опет распалити рат, па тога ради оружају се једнако и на руској и на аустријској страни, ма да се та оружања официозним путем поричу. „Цукунфт“ вели да су одношаји Аустрије према Русији постали врло смутни.

А нису веселији ни према Пруској. На име поред онога што већ казасмо, „Пест. Лојд“ чује да с аустријске стране држе да им је опстанак у погибији, ако би Пруска сметала штогод да се не установи јужно-немачки савез и ако би круг своје моћи хтела да распростре и на јужно-немачке државе. Међу тим Пруска око овога ради, а и у самим јужним државама престали су и мислити на јужни савез, јер га није могућно ни саставити а још мање у животу одржати, него су се решили да пристану с Пруском у северни савез. Шта више — говори се да велики херцег баденски хоће да остави престо па земљу своју уступи Пруској. Ту би се нанео ударац Аустрији велик, јер би јој се покварили планови, по којима је рада да јужну Немачку задржи уза се.

Ни домаћи одношаји у Аустрији нису са свим чисти, а то се понајвише огледа на саборима. На угарском сабору 15. ов. м. најпре Тиса а за тим Деак поднесоше своје предлоге, по којима се има саставити адреса да се одговори на крал. посланицу. Оба предлога хоће да се одреди комисија од 15 чланова, која би адресу саставила. У адреси се имају изразити све оне жеље и молбе, које је сабор у пређашњим својим адресама разложио, на име: да се угарски устав поврати сав у живот и тако у самој ствари заведе правна непрекидност, која је у начелу припозната. Као што се Тиса узјаснио, сабор не може настављати свој посао о заједничким стварима; Деак пак хоће да главни одбор не прекида тог посла. Деаков је предлог поздрављен био усклицима, а дебата се о њима предузимала 19. ов. м. Етвеш и Хорват изразише се за предлог Деаков а Кеглевић и Шимоњија за Тисин. Који је на последку примљен, за сада не знамо, ал' сва је прилика да ће Деаковци остати на мегдану, јер њима су почели из Беча да пружају руку а они је, наравно у огради, примају; но друго је питање хоће ли се ипак доћи до потпуног измирења, јер и ако одлукаши за сад пуштају Деаковце на површину тим још не изгледа, да ће они изгубити мегдан кад дође до пресуђивања. 18. ов. м. правнициештанског

универзитета хтедоше Тиси и Гицији, вођима одлукашке партаје да праве бакљаду, али им варошка власт не допусти а и од стране ректора били су опоменути да не чине политичких демонстрација. Напротив пак дозвољено је да се Деаку прави бакљада, а ова ће бити сутра на вече.

На хрватском сабору у одбор су, који има да поднесе извештај о краљ. посланици и о изменама у саборском и изборном реду, изабрани Бедековић, Мразовић, Прица, Перковац, Цепулић, Мирко Хорват и Кушлан. Ту су се све партаје сложиле, нарочито тако наречена народно-либерална и самостално-народна, које су о прошлим седницама биле јако поцепане, сад ће поступати заједнички, и на последњем поверљивом састанку своме догорориле су се да према краљ. посланици остану на земљишту негације, и у адреси да се точка по точку наброи све оно, што је сабор 1860 и 1864 год. тражио, а до сад нит је саслушано нит извршено. Уједно ће се у тој адреси тужити сабор и на људе, што данас управљају дворском канцеларијом, и монарху отворено казати да они још до сад ништа за земљу урадили нису и да се од њих ни у напредак народ не нада ничему. Далматински је сабор 9. ов. м. имао прву седницу, но у том сабору још се није ништа знаменито збило.

Одбор чешкога сабора, који се занима састављањем адресе, свршио је тај свој посао. У адреси, која се сабору предложити, биће речено да ће Чешка настати да се целина и моћност царству сачува, а с Угарском да се ваља измирити, но чешка већина придодаје: „да се услови измирења приме пошто се упитају законити земаљски заступници“, а немачка мањина: „пошто се упита централно заступништво царства.“ На моравском сабору немачка је страна одржала победу над народном чешком, одбацивши Пражаков предлог, по ком би се изборни ред имао преиначити на корист земаљске народности чешке, јер две трећине су житељства Чеси а само једна трећина Немци, садашњи пак изборни закон удешен је тако, да Чеси морају да буду у мањини. И на саборима у словенским земљама такође су оваки предлози учињени, јер и ту је немачкој стихији придобивена већина на силу, па то проузрокује свуд жестоку борбу.

На доње-аустријском сабору свршила се дебата о адреси 16. ов. м. и адреса је примљена с 44 гласа противу 8. Намесник говораше да у њој нису верно разложене ствари, нити оно, што она казује, одговара истини. У министарству није никакав раздор, а општи државни сабор сазивати значи прекинути договарања с Угарском. Овом приликом чуло се жестоких речи противу министарства. Неки изреком позиваху министре да уступе место другима; а један између заступника рече да је преко потребно да влада пође другим путем. „Ми хоћемо да се Аустрија спасе, хоћемо да останемо под својом старом династијом, хоћемо да династија Рудолфа Хабсбуршког не пропадне с дететом Рудолфом.“ На салцбуршком сабору кад се повела реч о адреси, која је такође у смислу централистичком као и поменута сабора доње-аустријског, рече земаљски начелник: „Ма да смо ми аустријски Немци натуреним нам миром исгиснути из Немачке, ипак хоћемо да останемо Немци, и осећамо се да припадамо великој отаџбини немачкој, и никад престати не ћемо надати се да ћемо бити грађани уједињене Немачке.“ Како ли би прошао који чиновник Чех или Србин, кад би рекао да се осећа чланом великога словенства?!

Енглески наследник престола принц Илски, који е био у сватовима руског великог кнеза наследника цесаревића, 17. је ов. м. у 2 сахата по подне из Петербурга варшавским гвозденим путем отпутовао у Берлин, одакле ће после натраг у Енглеску. До дворишта на гвозденом путу испратили су га цар и велики кнезови.

Француска царица пећи ће, по најновијим гласовима, у Рим истом после неколико месеца, ако и у опште буде ишла. Из Тулона је 16. ов. м. на вече отпутовала фрегата „Гомер“ однесавши депеше у Чивитавекију. На њој ће се вратити из Рима 59-та линејна регимента, а фрегате „Оренок“ и „Канада“ повешће натраг сву осталу француску војску што је у Риму на посади. Гроф Лалеман наименован је за француског посланика у Хини а директор у министарству спољашњих дела Ноел за посланика код аргентинске републике. Заповедник аустријских драговољаца у Мехици генерал Тун дошао је у Париз, исто тако долази и француски генерал Дикс.

Италијански се парламенат сазива на дан 3. Дек. Касатија је наименован за председника у сенату док седнице устрају. Краљ. указом укинуто је опсадно стање у Палерму. Генерал Флерија скорим ће отићи у Рим. „Национе“ уверава да још није свршено хоће ли Вегецija ићи да настави договоре с Римом.

По гласовима из Атине од 14. ов. м. на острву је Криту Мустафа-паша ударао на манастир Аркадион у Ретиму, а тај је манастир заклоњен бедемима и лагумима, одакле су га устаници бранили. Крвава и огорчена је борба ту била. Лагуме потпалише устаници те Турцима причинише грдних штета, који су се на то повукли у Апокороно. И цариградски „Левант Хералд“, поред свега што је осуђен да плати глобу што саопштава гласове, који су по Турке неповољни, јавља ипак за неке победе, које су устаници задобили.

Шпањолска би краљица имала била 19. ов. м. отићи у Лисабону, а 26. и. м. у Мадрит се вратити, на ком путу би је пратио маршал Нарваец. Но у Лисабони се 15. ов м. на ноћ догодила несрећа те је може бити због тога пут овај за сада изостао. На име португалска је краљица побацила, али је остала са свим здрава.

Као што у последњем листу јависмо, енглеска се влада јако забринула због Ирске. Стефенс, глава фенијанског покрета, опет је тамо; кажу да је велика завера распростртa по свој земљи, па се тога ради од стране владе предузимају изванредне мере, али је она и у неприлици великој, јер не сме да употреби стајаћу војску, која је понајвише састављена од Ираца, а ови су скроз обузети фенијанизмом, па зато смишља да дигне неколико регимената народне војске из Енглеске, а за сад је из Чатема и Вулвича оправила неколика одељења морске војске. У опште боји се много због Ирске, премда није прилика да ће устанак успети ако би букнуо. Највише јој је незгодно што ово врење започиње управо сада, где северни Американци усташе с претњом да траже да им се плати накнада за штету, коју су починиле југовачке гусарице, при томе пак и у Енглеској самој агитација за реформу изборне системе дере све више.

О цару Максимилијану разносе се такви противословни гласи да не можеш управо знати ни шта је с њим ни где се налази. По неком гласу из Нов. Јорка од 5. ов. м. имао се из Веракруца 19. и. м. вратити у своју престолницу, а по другом опет од 16. ов. м. отишао је у Хавану. Но овом гласу ни једном ни другом не верује нико, а париска једна депеша каже изреком да је лажна. „Тр. Цтг.“ пак уверава да се цар доиста враћа у Европу, и да му се писма већ отправљају у Гибралтар, куда је отишао гроф Бомбелес да га дочека, а стићи има — како кажу — почетком месеца Децембра. Што се тиче повратка француске војске кажу да је маршал Базен јавио у Париз да јој није могућно кренути се из Мехике још барем за два или три месеца. Војска сједињених држава заузела је Матамору.

Гласови из Рију-де-ла-Плате јављају, да су Парагујци 6. Окт. бомбардали утврђени стан Бразилијанаца, који ту стоје под управом барона Порта Алегра. Република Боливија, протестовавши што је направљена трогуба алијанција на штету Парагуја, сакупила је војску на граници провинције Хухуја и прети да ће да нападне на конфедерацију.

У земљи туркестанској, као што јављају гласови из Оренбурга од 19. ов. м., завладао је сада потпуни мир. С руске је стране рат противу Букаре окончан; главни се губернатор нада дугом миру, ако само емир букарски не обнови непријатељства. С Коканом су утврђени одношаји пријатељства, и трговина свуд ради опет. Многи каравани долазе из Букарске и иду тамо; и западно-сибирска војска, која је праћена била у Туркестан, враћа се такође кући.

БЕОГРАДСКЕ НОВОСТИ.

* Покојни суграђанин наш Јован Кумануда, учинивши још за живота расположење са својим, од Бога му датим имањем, које — као што смо разумели — износи у покретностима и непокретностиаа до близу по милиона фор., није заборавио ни на општекорисне заводе и богоугодне цељи. Тако је између осталога завештао атинском универзитету 200, старинарском друштву у Атини 100, школском фонду у Србији 100, саборној цркви у Београду 100, светомарковској 50, варошкој болници београдској 100, јелинским и бугарским школама у Једренету 100, сиротињи у Београду да се о парастосу на 40 дана подели 100, светом гробу у Јерусалиму 100, манастиру светогорском 100 и синајском 100, у свему 1150 дуката цесарских.

* Овогодишњи буџет београдске општине представља и приход и расход у 450.717 гр. и 20 пара пор. Сутра ћемо га саопштити у појединостима.

НАЈНОВИЈЕ.

Поред свег порицања потврђује се савршено да Аустрија прикупља војску у Галицији. Управи државне жељезнице, а такође и северне препоручено је да обустави возидбу па предузме превозити војску, џебану и друге војне опреме. 14 регимената, што су залишне на посадама у Слезији, Чешкој и Моравској, отправљају се у утврђени стан код Кракове. И с руске стране такође се прикупља војска у тамошњим крајевима. — На острву Криту Коронео држи заузету источну страну, а драговољци Селино. Сфакиоћани стоје с миром па само чекају; турској војсци једнако долази помоћ. Јелини се показују огорчени на Француску. Турска је оправила две ватрењаче да поткрепе блокаду острва и да вребају јелинску ватрењачу „Панјелинион“, која устаницима довози драговољце и убојне ствари. — Хрватски ће сабор у својој адреси искати да се укине војна граница и присаједини Далмација. Адресу ће ту носити цару велика саборска депутација, па уједно молити да сабор остане на окупу докле се год не сврше питања, која засецају у живац народни. — Доиста кажу да је цар Максимилијан оставио мехикански престо. Почетком овога месеца био је у Оризаби и ту се имао на једној аустријској фрегати навести на море. — Говори се да је у Бечу министар Бајст давао оставку.

ОГЛАСИ.

У канцеларіи воєно-економног оделења при министерству воєном примаће се писмене понуде (оферти) на основу правила, за набавке воєних потреба од 9. Марта од 1864 године Е.№ 1782., и то на дан 24 ов. мес. Новембра найдаље до 12 часова у подне за набавку, и то:

127 центи бланка црна,
2 центе алаунледера,
31 центу брусблатледера, и
156 центи викследера посна.

Сваки оферант треба да са своим запечаћеним офертом и кауцію у 10-том делу целокупне вредности по своим ценама или у готову новцу или у залози непокретна иманя поднесе, кое треба да є већ на првом месту код надлежног суда за рачун воєног министарства интабулирано.

Услови и мустре за ову набавку могу се свагда у часове канцелариске видити у горе поменутой канцеларіи.

Министер воєный обзнанюючи ову набавку позива сваког, кои се испоруке преднаведених кожа хоће и може примити, да свой оферт с кауціом у напред определено време поднесе.

Е.№ 3835. Издано из канцеларіє економног оделења министерства воєног, 3 Новомбра 1866 у Београду. (3—3)

НАЈНОВИЈА ВЕЛИКА

ДЕОБА КАПИТАЛА,

КОЈА ИЗНОСИ

1 МИЛИОН И 969.000 МАРАКА,

при којој ће се извлачити **само добитци**, подјемчени владом

слободне вароши Хамбурга.

1 цео	држ.	ориг.	лоз	стаје	4	фор. аустр.	вредн.
2 полутине	»	»	»	стају	4	»	»
4 четвртине	»	»	»	»	4	»	»
8 осмина	»	»	»	»	4	»	»

Кад се узму 11 лоза плаћа се само за 10.

Између 16.200 добитака има их главних који износе 200.000 — 100.000 — 50.000 — 30.000 — 15.000 — 12.000 — седам пута по 10.000 — један пут 8000 — један пут 6000 — трипут по 5000 — трипут по 4000 — 16 пута по 3000 — 40 пута по 2000 — 6 пута по 1500 — 6 пута по 1200 — 66 пута по 1000 — 66 пута по 500 — 6 пута по 300 — 106 пута по 200 — 7400 пута по 92 марке итд.

Треће извлачење беће 23. и 24. Дек. ов. год.

Под мојом, на далеко **познатом и опште омиљеном пословицом:**

„У КОНА ЈЕ БЛАГОСЛОВ БОЖЈИ!“

већ сам двадесет и један пут исплатио **велики лоз**, а и опет сад 3. (15.) Априла **највећи добитак.**

При сваком дакле извлачењу добитака показује се срећа моје радње.

☞ Наруџбине са стране, којима су приложени ма какви новци од хартије, извршујем сам **точно и у најдаље пределе а да нико не дозна**, и чим се извлачење сврши разашиљем одмах **званични списак извучених лозова и добивене новце.**

ЛАЗ. САМС. КОН,

(2—4) банкир у Хамбургу.

Издаје и уређује Милош Поповић.

У државној штампарији.